

XORIJIY TILLARNI O'RGANISHDA SUN'IY INTELLEKT VOSITALARIDAN FOYDALANISH

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20754722>

Ashurov Zafarjon

Samarqand davlat chet tillar instituti (SamDCHTI), «Gumanitar fanlar va axborot texnologiyalari» kafedrasida dotsent v.b., email: zaki_uz@mail.ru

Annotasiya

Talabalar uchun xorijiy tillarni o'rganishda sun'iy intellekt vositalarini qanday samarali qo'llash bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan. Ushbu tavsiyalar, texnologiya va an'anaviy ta'lim metodlari o'rtasidagi farqlarni bartaraf etish, xorijiy til o'rganish jarayonida kengroq va samarali yondashuvni taklif qilishni maqsad qilgan.

Kalit so'zlar

Sun'iy intellekt(SI), xorijiy tillar, kompyuter dasturlari, content, ChatGPT, Natural Language Processing

Аннотация

В статье представлены практические рекомендации по эффективному использованию инструментов искусственного интеллекта при изучении иностранных языков студентами. Данные рекомендации направлены на преодоление разрыва между современными технологиями и традиционными методами обучения, а также на формирование более комплексного и эффективного подхода к процессу изучения иностранных языков.

Ключевые слова

Искусственный интеллект (ИИ), иностранные языки, компьютерные программы, контент, ChatGPT, Natural Language Processing.

Abstract

This article provides practical recommendations for the effective use of artificial intelligence tools in foreign language learning for students. These recommendations are aimed at bridging the gap between modern technologies and traditional teaching methods, as well as promoting a more comprehensive and effective approach to the process of learning foreign languages.

Keywords

artificial intelligence (AI), foreign languages, computer programs, content, ChatGPT, Natural Language Processing.

Ayrim til o'rganish ilovalari SI dan foydalanadi - ya'ni kompyuter dasturlari orqali ma'lum bir til o'rgatilganda, shuni yodda tutish kerakki, ularning hech biri odamlar bilan haqiqiy muloqotni o'z ichiga olmaydi.

SI bilan ishlaydigan til o'rganish ilovasidan foydalanishning ba'zi afzalliklari bor - masalan, til o'qituvchisi farqli o'laroq, SI til o'rganish ilovalari hech qachon dam olmaydi yoki ta'tilga chiqmaydi. Ko'pgina SI til o'rganish ilovalari sizga matn yoki audio orqali muloqot qilish imkonini beradi. Ko'pincha bir xil suhbatda ikkalasi o'rtasida almashishingiz mumkin.

Shuni unutmaslik kerakki, SI til o'rganish ilovalari haqiqiy ona tilida so'zlashuvchilar emas va xato qilishi mumkin (va ko'pincha xato qiladi ham) yoki sizga haqiqiy odam kabi munosabat bildirmasligi mumkin. SI til o'rganish ilovalari odatda mutlaqo yangi boshlanuvchilar uchun ham emas. Ularning aksariyati hech bo'lmaganda asosiy suhbat va tushunish ko'nikmalarini talab qiladi.

Agar siz ularni tushuna olsangiz va ular bilan muloqot qila olsangiz, SI til o'rganish ilovalari tilni mashq qilish va o'zingizni sinab ko'rishning qiziqarli usuli bo'lishi mumkin. Ba'zilari hatto mehmonxona xonasini bron qilish yoki shifokor bilan gaplashish kabi stsenariylarni sinab ko'rishingiz mumkin bo'lgan "rol o'ynash" variantlarini ham taklif qilishadi. Ammo ular ishlatadigan yoki tushunadigan barcha so'zlar to'g'ri emasligi va ularda xatolar bo'lishi mumkinligi sababli, ularni har qanday tilni o'rganishning asosiy usulingiz emas, balki kichik o'rganish sovg'asi sifatida ko'rib chiqish yaxshidir.

Misol uchun ayrim ilovalar to'grisida:

SI Copy ilovasi. Faqat suhbat amaliyotini taklif qiladigan sof chatbotlardan farqli o'laroq, SI Copy bizning SI suhbatdoshimiz. Copy orqali tuzilgan darslarni SI suhbat amaliyoti bilan birlashtiradi. Siz kuniga 1000 ta SI xabarini, talaffuz bo'yicha fikr-mulohazalarni va sizni boshlang'ichdan suhbatga olib boradigan o'quv dasturini olasiz. Bu ikkala dunyoning eng yaxshisi: o'qitish va mashq qilish.

Langua qo'shimcha SI suhbat amaliyoti uchun, ayniqsa, allaqachon o'rganish bazasiga ega bo'lgan o'rta va yuqori darajadagi o'quvchilar uchun kuchli tanlovdir. Bu biz sof chatbot uchun sinovdan o'tkazgan eng keng qamrovli fikr-mulohaza tizimiga ega, haqiqiy ona tilida so'zlashuvchilardan olingan insonga o'xshash ovozlar bilan. Shuningdek, u yo'lda qo'lsiz mashq qilish uchun noyob Qo'ng'iroq rejimini taklif etadi. Realistik va ta'sirchan rolli o'yinlarni o'z ichiga qamrab olgan.

Memrise'ning SI murabbiyi (MemBot) so'z boyligiga yo'naltirilgan o'quvchilar uchun mustahkam. U aniq javob beradi va yozma javoblarga diqqat bilan tuzatishlar kiritadi, jumladan, yo'qolgan fransuzcha urg'ularni qo'shadi. Biroq, bu

mustaqil suhbat vositasidan ko'ra Memrise'ning so'z boyligi ilovasiga qo'shimcha xususiyatdir.

Speak sayqallangan interfeysga ega, ammo bizning sinovlarimiz uning nutqni aniqlash tizimi juda yumshoq ekanligini aniqladi - u talaffuz xatolarini yoki so'z tartibidagi xatolarni aniqlamaslik orqali sizga noto'g'ri mahorat hissini berishi mumkin.

Yoddan chiqarmaslik kerak! Til o'rganish shunchaki so'zlar va grammatikani yodlashdan iborat emas. Duolingo kabi ilovalardan foydalanganlar, ona tilida so'zlashuvchilar bilan gaplashganida, o'zini yo'qotib qo'yardi - go'yo umuman ko'p narsa o'rganmagandek. Axir, til o'rganishning asosiy maqsadi muloqot qilishdir. Ammo bu chuqur muhitni yaratish oson emas. Xo'sh, buni qanday tuzatishimiz mumkin? Ushbu maqolada men til o'rganishni yaxshiroq qo'llab-quvvatlash uchun SI vositalaridan qanday foydalanish bilan o'rtoqlashmoqchiman.

1. Shaxsiylashtirilgan tinglash amaliyoti

An'anaviy tinglash amaliyoti odatda darslik audio, ona tilida so'zlashuvchilar bilan onlayn darslar yoki film saundtreklariga tayanadi. Foydali bo'lsa-da, bu usullar cheklovlarga ega:

- Ular ko'pincha pullik resurslarni talab qiladi;
- Kontent asta-sekin yangilanadi va cheklangan mavzularni qamrab oladi;
- Ssenariylar haqiqiy hayotdagi suhbatlarni aks ettirmaydi va amaliy qo'llanilmaydi.

Endi shaxsiylashtirilgan xorijiy tildagi audio kontent yaratish uchun SI Vocaldan foydalanish kerak. Siz shunchaki "Ozodlik haykali" kabi mavzuni kiritasiz va tizim uning atrofida uzun shaklli podkast uslubidagi dialog yaratadi. Bundan ham yaxshisi, siz o'zingiz yoqtirgan ovoz va til uslubini tanlashingiz mumkin, bu esa tajribani yanada qiziqarli va qiziqishlaringizga mos qiladi.

2. Sun'iy intellekt bilan suhbatni mashq qilish

Til o'rganish shunchaki tinglash bilan cheklanmaydi - siz ishonch bilan va aniq gapirishingiz kerak. Ammo ko'plab o'quvchilar gapirishni mashq qilishga urinayotganda to'siqlarga duch kelishadi:

- Xato qilishdan yoki tuzatilishdan qo'rqish;
- Mavjud suhbatdoshlarning yo'qligi yoki vaqt zonasi va jadvaldagi ziddiyatlar;
- Haqiqiy dunyodagi suhbat stsenariylariga cheklangan ta'sir;

Aynan shu yerda sun'iy intellekt chat yordamchilari ideal til amaliyoti hamkoriga aylanadi. Ko'pchilik asosan ChatGPT dan foydalanadi va u ajoyib moslashuvchanlikni taklif qiladi. Siz har qanday real hayotdagi suhbatlarni simulyatsiya qilishingiz mumkin - ovqat buyurtma qilish, yo'nalish so'rash, ish

joyidagi suhbatlar - va hatto undan grammatikangizni tuzatishni yoki tabiiyroq iboralarni taklif qilishni so'rashingiz mumkin.

Inson-repetitorlardan farqli o'laroq, sun'iy intellekt hech qachon charchamaydi va siz bilan istalgan vaqtda, istalgan joyda, xohlagancha mashq qilishi mumkin. Agar siz sun'iy intellekt bilan suhbatni mashq qilishni kundalik hayotingizning bir qismiga aylantirsangiz - hatto kuniga atigi 10 daqiqa bo'lsa ham - vaqt o'tishi bilan nutq qobiliyatingiz tabiiy va sezilarli darajada yaxshilanayotganini ko'rasiz.

Sun'iy intellektning eng muhim yo'nalishlaridan biri – Natural Language Processing hisoblanadi. Ushbu texnologiya matnlarni tahlil qilish, tarjima qilish, nutqni tanish va matn yaratish imkonini beradi.

Mashinali tarjima tizimlari til to'siqlarini bartaraf etib, xalqaro hamkorlik va madaniyatlararo muloqotni rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, sun'iy intellekt yordamida elektron lug'atlar, virtual yordamchilar va avtomatlashtirilgan ta'lim platformalari takomillashib bormoqda.

Sun'iy intellekt texnologiyalari tabiiy tilni qayta ishlash (NLP), nutqni aniqlash va mashinada o'qitish kabi xorijiy tillarni o'qitish uchun aqlli va interaktiv vositalarni yaratish uchun qo'llanilmoqda.

Ushbu vositalar o'quvchilarga gapirish, tinglash, o'qish va yozish ko'nikmalarini moslashtirilgan va moslashuvchan tarzda shaxsiylashtirilgan tajribalarni mashq qilish imkonini beradi.

Hayotiy muloqot stsenariylarida SI asosidagi ilovalar o'quvchilarni chet tilida ishonch va ravonlikni rivojlantirish uchun o'zaro mazmunli echimlarni ifoda qiladi.

Sun'iy intellekt texnologiyasi til o'rganuvchilar uchun butunlay yangi imkoniyatlar dunyosini ochdi. Bu ko'proq shaxsiylashtirilgan, samarali va chuqur o'rganish tajribalarini yaratish imkonini beradi. Shunday ekan, ushbu vositalardan foydalanaylik va birgalikda rivojlanaylik!

REFERENCES:

1. Healey, Justin. Artificial Intelligence (Volume 450). Thirroul: The Spinney Press, 2020.
2. Abdullayev, S. (2023). Sun'iy intellekt asoslari va uning ta'limdagi qo'llanilishi. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
3. Ashurov Z.R. (2025). Oliy ta'lim tizimida chet tillarni o'qitishning kunduzgi va masofaviy shakllarida axborot texnologiyalaridan foydalanish metodikasi. Avtoreferat.

4. Kazakova, T. A. (2022). Применение искусственного интеллекта в преподавании литературы: возможности и ограничения. Вестник педагогических наук, 5(91), 112– 117.
5. Miller, T. (2021). AI in the Classroom: Enhancing Human Learning. Oxford: Academic Publishing.
6. Ravshanov, B. (2022). AI asosida yozma nutqni tahlil qilish: lingvistik yondashuv. Til va adabiyot o'qituvchisi, 3(12), 29–35.